

УДК 340.12

Іван Луцький,кандидат юридичних наук,
ректор Івано-Франківського університету права
імені короля Данила Галицького,**Оксана Каленюк,**доцент,
завідувач кафедри гуманітарних дисциплін
Івано-Франківського університету права
імені короля Данила Галицького**ВПЛИВ ХРИСТІЯНСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ
НА СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ***

У статті досліджуються ціннісні основи духовного відродження нації у контексті світової соціокультурної системи, що актуалізує звернення до релігійних цінностей, зокрема християнських. Християнські цінності розглядаються як один з найважливіших факторів, що впливають на формування й розвиток національної культури, політики, освіти, а також на процеси сучасного державотворення.

Ключові слова: християнські цінності, духовне відродження, християнство, національна культура, державотворення.

Розвиток українського суспільства як демократичної системи значною мірою залежить від глибини теоретичного осмислення явищ і процесів його багатогранної, суперечливої реальності, в тому числі й духовної. Соціальні зміни у нашій державі, що відбулися впродовж останніх десятиріч, призвели до руйнування не тільки багатьох суспільних, політичних, економічних стереотипів, а й усталеного світогляду в значній частині громадян. Ці зміни стали поштовхом до пошуку нового сенсу життя, виникнення нових потреб, інтересів, ціннісних орієнтацій. Звідси й випливає необхідність наукового обґрунтування основ духовного відродження нашої нації у контексті світової соціокультурної системи, що робить особливо актуальним звернення до релігійних цінностей, зокрема християнських.

В українських реаліях особливе значення має наукове вивчення християнських цінностей, оскільки саме християнство історично було і залишається основною формою релігії українців, і саме християнські цінності є одним з найважливіших факторів, що впливають на формування й розвиток національної культури, політики, освіти та інших сфер суспільного та духовного життя [1].

Питання релігійної духовності, християнської етики, впливу християнства на моральний стан суспільства, а також на процеси державотворення є предметом широкого обговорення в українській релігієзнавчій, філософській, юридичній літературі.

Зокрема сучасні українські православні й греко-католицькі філософи, представники української діаспори С. Ярмусь, І. Музичка, І. Шевців розглядають християнські цінності як орієнтири національно-державних перетворень, а церкву — як спосіб духовного порятунку українського народу, його відродження.

У духовному і політичному житті кожного народу є події й роки, які назавжди входять в його історію, свідомість, визначають характер буття, місце і роль у світових цивілізаційних процесах. Ми маємо і в нашій історії такі події, що перед усім світом засвідчили прагнення українського народу до вільного, щасливого, заможного життя.

Успіх нинішнього українського державотворення значною мірою залежить від того, чи зуміємо ми об'єктивно проаналізувати власний історичний досвід, а також усвідомити, як формувалася і функціонувала українська державницька ідея.

* Рекомендовано до друку кафедрою теорії та історії держави і права Івано-Франківського університету права імені короля Данила Галицького.

Процес зародження й розвитку цієї ідеї виявився довготривалим, складним, а на деяких етапах і дуже суперечливим. Це зумовлено надзвичайно непростю історичною долею українського народу, численними перешкодами на шляху становлення його етичної самосвідомості, жорстокими переслідуваннями тих, хто намагався попушити національне питання в умовах чужоземного поневолення.

Україна як член світового співтовариства знаходиться в силовому полі взаємодії суперечливих загальнолюдських етнорелігійних тенденцій. Національне пробудження в Україні, спричинене розбудовою в ній суверенної держави, стало поштовхом до кардинальних духовних, зокрема релігійних, змін у суспільстві. Національне й релігійне відродження означило низку проблем (національна релігія і національна церква українців, міжцерковний православної конфлікт, католицько-православні стосунки, суперечності між історичними й новими релігіями), вирішення яких убачається в утвердженні в Україні своєї помісної церкви, єднанні православних і греко-католиків, усіх християн тощо [2].

Політико-правова дійсність сучасної Української держави спирається на міцне підґрунтя історичного буття українського народу, тому поглиблення знань про правові явища минулого дає можливість виявити спадковість, безперервність правового розвитку в українських землях від найдавніших часів до сучасності. Вхідження давньоруських земель в орбіту християнського впливу, офіційне прийняття християнства давньоруськими князями у кінці X століття заклали основи нової правової традиції — поставала церковна система права, що стала частиною процесу християнізації й склала один з елементів правової системи Київської Русі.

Цей аспект церковно-державних та церковно-правових відносин у історико-правовому розумінні є достатньо актуальним, особливої уваги потребують дисципліни та напрями, які не культивувалися у всі десятиріччя радянського тоталітаризму. Першочергово це стосується церковного права, біблійної археології та церковної історії. Серед причин, на яких ґрунтується науковий інтерес до даної тематики, слід відзначити усвідомлення того, що українське право має великі традиції християнської релігії і розвитку Візантійського права... Разом з християнською релігією до нас прийшли з Візантії збірники цивільного, приватного та церковного права... Світське право є лише одним з елементів правової системи [3].

Церковна система права стала частиною процесу християнізації й склала один з елементів правової системи Київської Русі, що формувалася. Право церкви на ґрунті східнослов'янського суспільства одержало яскраве національне забарвлення.

Вивчаючи історію публічного права можемо стверджувати, що релігія була рушійною силою в еволюції розвитку державного права, а також літератури та мистецтва. А для людства релігія стала тією основою, на якій будується мораль, громадська та побутова свідомість.

Релігійне право знаходиться на стику світського і це треба дуже добре розуміти. Сучасне цивільне право в розумінні світських законів виникло в середовищі середньовічних вчених для відмежування від права церковного, а першоджерелами державного права слугували релігійні норми, традиції та звичаї людства.

На сучасному етапі розбудови суверенної та незалежної української державності правовий характер взаємовідносин церкви і держави визначається Декларацією про державний суверенітет України, Конституцією України та Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації».

Захист прав, свобод та інтересів кожної людини, зокрема право на свободу віросповідання громадян та інтересів релігійних організацій в умовах поліконфесійної країни, є вагомим умовою створення в Україні демократичного суспільства, формування правової держави, а також удосконалення законодавства для гармонійного співіснування держави і права [4].

Християнські засади відігравали й продовжують відігравати значну роль в українському суспільстві і сучасному державотворенні.

В історії України християнство через систему цінностей сприяло національній ідентифікації, вихованню національного характеру, формуванню самобутньої духовної культури.

Трансформація християнських цінностей у сучасному українському суспільстві зумовлена змінами різноманітних чинників: тенденціями загальносвітового масштабу, внутрішніми змінами українського соціуму, зрушеннями на рівні особистості та її найближчого оточення. Трансформації стосуються як церковних ціннісних доктрин, так і індивідуальних ціннісних орієнтацій.

Від усвідомлення реалій нового світового ладу залежить і місце держави в нових світових ієрархіях, а також її здатність захищати свій політичний та економічний суверенітет, можливість впливати на між-

народні та внутрішньополітичні процеси. Для України це особливо актуально в зв'язку з її особливим геополітичним місцем знаходженням та своєрідністю історичних процесів. Українська держава повинна стати головним суб'єктом і гарантом національного суверенітету, національних інтересів, національного розвитку [5].

Загалом Україні потрібно остаточно визначитись щодо реальних, а не декларативних, можливостей в політичній, соціальній та економічній сферах. Якщо роль, вплив та місце держави на сучасному етапі державотворення будуть послідовними, а її мета сповнена реальним змістом, ідеологічне забезпечення цих процесів буде зрозумілим та відповідати інтересам громадян — це стане потужним каталізатором у просуванні нашої країни вперед, у поглибленні процесів демократизації, поєднанні інтересів держави та суспільства, досягненні Україною провідних позицій серед європейських країн.

Сьогодні в Україні триває процес побудови демократичного громадянського суспільства, який вимагає більш інтенсивного діалогу між Державою і Церквою, в якому сторони повинні бути сильними та рівноправними учасниками [6].

Європейський вибір України та складні процеси глобалізації є покликом для всіх віруючих громадян нашої держави, які повинні спільними зусиллями підняти рівень духовності нації, утверджувати цінності родинного життя, любові до ближнього, милосердя, громадянської відповідальності.

Міцну українську державу збудує лише нерозривне поєднання трьох сутностей: національної ідеї, яка ґрунтується на християнських засадах, національної економіки і національного закону. Бо «ніхто нам не збудує держави, коли ми самі її не збудуємо, і ніхто з нас не зробить нації, коли ми самі нацією не хочемо бути» — ці слова В. Липинського актуальні нині як ніколи.

Гарантом успіху на цьому шляху є наша історія, її національна ідея, наша віра в Бога, непоборний дух і прагнення до творення. Ніщо не здатне знищити української нації, бо її гарантом виступає сама земля як територія з численними багатствами, культура, мова, мораль, християнські засади, традиції, звичаї і міцна українська родина — це наші духовні обереги, і в них запорука нашої сили і могутності.

ПРИМІТКИ

1. Кияк Святослав. Християнська етика / Святослав Кияк. — Івано-Франківськ : Вид-во Івано-Франківського Теологічно-катехітичного духовного ін-ту, 1997. — 244 с.
2. Рабінович С. Права людини «першого покоління» і канонічні джерела християнства / С. Рабінович // Право України. — 2001. — № 3. — С. 50—53.
3. Андрусак Р. М. Християнська антропологія і права людини / Р. М. Андрусак. — Івано-Франківськ, 2008. — С. 145.
4. Права людини: витоки, сутність, класифікація. — К., 2007. — С. 234.
5. Папаян Р. Християнские корни современного права / Р. Папаян. — М. : НОРМА, 2002. — 416 с.
6. Обер Жан-Марі. Моральне богослов'я / Жан-Марі Обер ; пер. з італ. о. М. І. Любачівського. — Л. : СТРИМ, 1997. — С. 85.

Луцкий Иван, Каленюк Оксана. Влияние христианских ценностей на современное украинское государственное строительство.

В статье исследуются ценностные основы духовного возрождения нации в контексте мировой социокультурной системы, что актуализирует обращение к религиозным ценностям, а именно христианским. Христианские ценности рассматриваются как один из важнейших факторов, которые влияют на формирование и развитие национальной культуры, политики, образования, а также на процессы современного создания государства.

Ключевые слова: христианские ценности, духовное возрождение, христианство, национальная культура, создание государства.

Lutskyi Ivan, Kalenyuk Oksana. Influence of christian values on modern ukrainian state formation.

The article investigates basic values of spiritual nation revival in the context of the world socio-cultural system that actualizes the appeal to religious values, especially to Christianity. Christian values are considered as one of the most important factors that influence on the formation and development of national culture, politics, education and modern state processes.

Key words: Christian values, spiritual revival, Christianity, national culture, state formation.